

Megérinteni egy nőt

IRTÁS

A szomszéd hívott, hogy menjek haza, mert baj van. Akkor már minden nap beszéltünk telefonon, pontban este hétkor csörgött a telefonja, én a gyomromban gomolygó szorongással álltam a vonal másik végén. Gyakran azzal próbáltam elűzni a dolgot, hogy a gyerekkori fotóra koncentráltam, amin az almazöld tapéta előtt állok skótkockás kisruhában, fiúsan rövidre nyírt hajamban piros hajráf, a piros bakelitkagylót szorongatom a bal kezemmel, és a nyomástól vörösödik a fülcimpám. Szerettem ezt a képet, a piros kagyló mindig erősen megdobogtatta a szívem, talán mert Manokleinnel kapcsolt össze, róla is készült egy ilyen kép, ő sárga ingben és kisanadrágban hallózott a süket telefonba. Velem ellentétben ő eltartotta a kagylót a fülétől, és nem is a lencsébe nézett, hanem el, a távolba, az ajtó felé. Ragyogott a szeme, az arcán fehér fények csúszkáltak, az öröm és a derű csíkjai. Apám lehetett a túloldalon. Emlékszem, nekem azt mondta Chilia, képzeljem el, hogy majd ezen keresztül beszélek apámmal, Titili hívja a hegyet, a hegy hívja Titilit, nevetett Chilia Bhaaba, de én ezt egyáltalán nem tartottam viccesnek, gyűlöltem a telefonos hercehurcát. A csöndekét később mindig épp annyival éreztem hosszabbnak, hogy kínos legyen, és örültem, hogy nem látja az arcom, akihez beszélek, mert elfintorodtam, sőt, volt, hogy a kezemet szorítottam ökölbe, és behunytam a szemem is, történjen valami, amíg a másik megszólal, és végre megtöri az elviselhetetlen csöndet. De az évek alatt eltűnt az engem megörökítő fotó, csak a Manokleiné lapult a komód aljában, és később arra jutottam, könnyen lehet, hogy én találtam ki az egészet, sose volt skótkockás kisruhám, sem piros hajráfom, a bakelitre rímelve.

Halogattam az összeköltözést, ameddig lehetett. Kétségbeesve ragaszkodtam a szabadságomhoz, de csak az időt húztam, mert mióta anyám megbetegedett, szó nem volt szabadságról. Ez volt a felnőttkor valódi mérlege, annak a vizsgája, tudom-e valóban szeretni az anyám, meg tudok-e bocsátani neki és magamnak a történetek után, vagy még mindig ragaszkodom a régi érzésekhez.

Egyik oldalon a múlt súlya, terhe, másik oldalon az ürességé.

A rettegés, az előre elképzelt mondatai és az én válaszaim, amikor egyetlen arcrángás vagy hangsúly elég ahhoz, hogy ne ismerjek magamra, aztán napokig büntudattal járkáljak a lakásban, és amiatt hadakozzak a tükörben vagy az ablaküvegen velem szemben lévő arccal, hogy melyik a jobb, valamivel kompenzálni, ahogy viselkedtem, vagy belátni, semmi közöm nincs a magamról kialakított képhez.

Anyám kertje most tele volt gyommal. Az évek alatt szokás lett abból, hogy vagy én gyomlállok, vagy egy fizetett asszony, és mivel én ritkítottam a látogatást, az asszony viszont nem kevés pénzbe került, elvadult a kert is. Harrmath Éva büszke rózsafejei megnyúlt szárazon kókadoztak, ha alájuk állok, árnyékot vetettek volna rám, talán ezért nem indultam meg azonnal anyám felé. Ahogy beléptem

a kapun, a rózsák mögött, szemben velem a vörösödő, barnuló vadszőlő üdvözölt, jobbra a hibiszkusz, amit viszont még együtt metszettünk meg az előző nyáron. Ritka és boldog pillanat volt, ahogy a fehérre mázolt asztal tetejére álltam, kezemen az ágévágóval, ő pedig lentről dirigált. Ahogy haladtunk végig a soron, egyre nagyobb halmokban borította be a földet a levágott gally, levél és virág. Kértem, mutassa meg, meddig érjen, és olyanok voltunk, mint a gyerekversekben az idilli családok, csak nekem kisszék helyett asztalra kellett állnom, hogy elérjem őt. Amikor láttam, hogy fárad, biztattam, üljön le, és kivételesen örültem, hogy marad, hogy nem megy be a szobába, azt sem bántam volna, ha folyton mondogatja, mi és hol nem jó, hogyan kellene csinálni szerinte. Éveken át arra vágytam, ne mondja meg, hogy a dolgoknak hogyan kell lenniük, és most, hogy ez megtörtént, félelmetes űrt kezdtem érezni belül. A bizonytalanság és a felelősség ködfoltjait.

Az ágévágó életlen volt, ráadásul négy-öt tő metszése után szétesett a szerkezet is, újra kellett csavarozni. Abban ő volt a jó, nekem csak az ujjamat csípte be, amikor próbálkoztam. Átadtam neki az ollót, és az asztalon guggolva néztem, hogyan bütyköli meg, közben viszont egyre inkább nehezemre esett levegőt venni. Chilia büszkén nyújtotta át minden egyes reparálás után az immár működő nyelet, én feltápáskodtam, és folytattam a csapkodást. Másnapra két vérhólyag volt a kezemen, a vállamban és a hátamban pedig izomláz. Nem vette zokon, hogy mindig újra kellett szereznie, különös módon voltak dolgok, amik ellen nem ágállt, sőt, igazolásként élte meg őket arra nézve, hogy nélküle nem működik még az ágévágó sem. Igaza volt.

Amikor kölcsönkértem a szerszámot, hogy a saját kertemben is lenyírjam a gazt, a szomszéd gyerek kiabálása térített magamhoz, mert az elszánt vagdosásban nem figyeltem semmi másra. A néni tele van hangyával, kiáltott fel a szomszéd kislány, de akkor már hiába éreztem én is a vádlimat belepő állatokat, teli voltam velük. Elfogott a viszolygás és az undor, eldobtam az ágévágót, és magamat kezdtem csapkodni, széles mozdulatokkal seperve le a hangyákat. Újabb roham jött, akkor jöttem rá, hogy egy hangyaboly tetején állok éppen, elugrottam, és folytattam a balettozást. A gyerek odaát nevetni kezdett rajtam és a lehetetlen helyzeten, igaza volt, de én dühös lettem, és magamban káromkodtam cifrákat, meg ne hallja. Az apja karba tett karral nézte, mit szerencsétlenkedek a dróthálón túl.

Nem tudom, mennyi idő telhetett el, amikor a szomszéd férfi robosztus alakja feltűnt az ajtóban. Láttam a megkönnyebbülést a szemében, de hamar elkapta a tekintetét, zavarodottan nyomott két puszt az arcomra, pedig kettőnk között ez nem volt szokás. Rossz előjelnek vettem ezt a bizalmaskodást. Végre ideértél. Siettem, ahogy tudtam, válaszoltam, és ez bizonyos szempontból igaz volt, az más kérdés, hogy sok időbe telt, és azt le lehetett volna rövidíteni, ha akarom. Felkészültél? Mehetünk, kérdezte, de a hangsúllyal baj volt, inkább kijelentés lett belőle, és választ sem várt. Talán túl akart rajta lenni ő is.

Köszönöm, hadartam, mert még időt akartam nyerni, kicsit később szembesülni azzal, ami odabenn vár, és tényleg nagyon hálás vagyok, gondoltam, aztán ki is mondtam, ez csak természetes, vágta rá, de a mondattól kétségbeestem, mert egyre rövidített az időn, és én az egész helyzetet természetellenesnek éltem meg.

Nem tud magáról, kattogott a fejemben a mondat, amit a telefonban hallottam. Nem tudja, hogy vagy, fogalmam sincs, meg fog-e ismerni, ha meglát. Ezt egésze-

rűen nem értettem. A hírekben hónapok óta írtak a menekültekről, arról, hogy Szíriában nincs már otthon, láttam képeket, ahol forgalmas utak és lakónegyedek váltak a földdel egyenlővé, emlékszem, hosszú perceként néztem a képet, és később a másikat, az amatrice-i áldozatokét. Egy hét után feladták a mentést, a hírekben csak a tömött sorokban egymás mellé helyezett tölgyfakoporsókat mutatták, egy a kezét a szája elé rakó fiatal nővel, a középső ujján gyűrű, a kora eldönthetetlen, én viszont azon kaptam magam, hogy az égbék színre festett körmét nézem, azt értem, abban van megfogható és ismerős, nem a lakk, hanem az ég, a kép bal alsó sarkában homályos koszorú, a nő mögött a fehér túll a koporsókkal és a halottakkal egyetemben tereptárgyakká lettek a megörökített pillanatban.

Amikor Harmath Évát temettük, a legjobban attól féltem, amikor a földet kellett dobálni, de nem is félelmet, hanem izgalmat éreztem, a szertartás színvonalán ugyanis nem tudtam magam túltenni. Igyekeztem kitalálni, mit várnak tőlem, hogyan kell viselkedni egy a nagymamáját temető, sirató unokának, de fogalmam sem volt, mikor, hova nézzek, mennyi sírás elég, mennyi sok, nem volt senki, aki mérlegre tette volna bennem a könnyeket, sem a lépések súlyát.

Egy anyát temetünk, kezdte a pap, és láttam magam előtt, ahogy egy héttel korábban a hibásan lakozott asztal felett görnyedek, Chilia diktál, írom, húzom, aztán összekapunk egy vesszőn, de valójában azon, hogy mi volt fontos a hatvankét életévben, ő pedig sírva kivágtat a szobából. A konyhát egy fél órán keresztül csutakolta, mire bekullogtam, ragyogott a kredenc és a mosogató körüli rész, ne haragudj, mondtam csöndesen, folytassuk, jó? Nem tudom, mit kell ilyenkor beleírni. Mit lehet, mit illik. Mire akarsz emlékezni.

Az arcán nyoma sem volt az előbbi indulatnak, kisimult, és amennyire a helyzet engedte, derűsen fordult felém. Nem magyarázta, hogy neki miért és hogyan nehéz, hagyta, hogy kétségek között maradjak, ha eddig undorodott a saját anyjától, most hirtelen miért lett olyan fontos és nehéz. Nem tudtam még akkor semmit a súlyok valódi serpenyőről, hogy mennyit mér a látvány és a mögöttes tartalom, azt hittem, anyám megkönnyebbül majd, ha a földbe teheti az anyját. Azt hittem, vége lesz a marakodásnak, a megalázó helyzetek sorának, a bizonytalanságnak és az önmérsztésnek, amit, úgy hittem, a nagyanyám teste vált ki, és ha az a földbe kerül, az elfedi a méltatlan helyzeteket, a kétségeket és a bűntudatot is.

Igaz, hogy a temetés után minden megváltozott, de másképp, mint azt gondoltam. Anyám azt hajtogatta, amíg az anyja élt, hogy csak olyan nem akar lenni, mint ő, és ezt a korombéli lányok anyukáiról is tudtam, kortünet volt hitem szerint ez a fajta ellenállás. Nem értettem, mit csináltak annyira rosszul ezek a nagymamák, akik a háborút túlélve húszkilós cukros zsákokkal a spájzban várták a következő csatát. Megőriztek mindent, a tejfölös dobozoktól a nejlonzacskókig, mondván, arra még szükség lehet, és a konyharuhák helyén minden szombaton hagyták száradni a hárttyás zacskókat, amikről távolról azt hittem, levonók, óriásra nőtt szita-kötők a csempére ragadva.

Soha nem lesz szükség semmire, így tanította anyám, és ugyanúgy elfogta a rémület a sok loomtól, mint engem, amikor később hozzá tartottam látogatóba. Szlektálni egyet jelentett a pocskolással, kidobni bármit is azt mutatta, hogy nem elutasítom, egyenesen megtagadom őt és az általa fontosnak tartott értékeket. A

spájzba indulva egy-egy lábasért, serpenyőért olykor megálltam, és felnéztem a pergő plafonra. Egészen a tetőig bedeszkázva polccal a kamra, azokon mindenhol edények, lavórok, befőzéshez, főzéshez eszközök. A kampó mágikusan vonzott, amikor anyámmal összeveszttem, a spájzban duzzogva méregettem a távot, hogy hogyan kellene elérnem a kampót, arra hajókötelet kötni, nem pedig sima madzagot, hogy aztán anyám benyitva rátaláljon a himbálózó testre, akinek már remélhetőleg semmi köze ehhez a családdhoz, sem hozzám.

Persze legbelül azt kívántam, anyám akkor majd törjön össze, döbbenjen rá, mit vesztett, milyen gonosz volt, hogy elpocsékolta a szeretetet, de végül csak kötöző madzagot találtam, így az akasztás elmaradt, csak a festékből hullott egyre több darab a linóleumra.

Abból a spájzból vittem magammal az étkészletet is, a gyerekkori kanállal mérítettem a földet, amikor a konyhaasztalon átültetni készültem az anyámtól kapott aloe verát. Hetek óta egy lábasban gyökereztettem, mert egyszerűen kifordult a cserépből, arra értem haza, hogy a szoba közepén heverték a húsos levelek élettelelenül. Azt éreztem, az nem lehet, hogy elpusztuljon a Chiliától kapott virág, hát nekiálltam újra, vettem nagyobb kaspókat is. De ugyancsak hetekben lehetett mérni, míg végre kiterítettem egy újságot, hogy majd azon ültetek, ne legyen földes az egész konyha. A szemcsék ennek ellenére szanaszét repültek, míg önteni próbáltam a földet, ezért nyúltam a fiókba kanálért. Egyszer azt hallottam, a föld vírusokat hordoz, hogy TBC-s lehet tőle az ember, de elhessegettem a gondolatot, büszke voltam magamra, hogy végre nekikezdttem.

Először az undor, valami rossz érzés, ahogy a szag megcsapott, aztán a lefolyó felett megint, és miközben a gyökerekről simítottam le az elrohadt hártyát, akkor újra. A szag Azulejo testének szagát juttatta eszembe, pontosabban az utolsó hónapok szagát. Talán nem is az ő szaga volt, hanem az enyészeté, mert egyszerűen túl sokáig hordta a köntöst, abba törölte étkezés után az ujjait, aztán abban aludt el, abban kezdett dolgozni is. A zsír és az éjszaka szaga. Emlékszem, akkor kezdtem azt érezni, hogy nem bírom elviselni, hogy megérintsen, nem akartam, hogy hozzám érjen, pláne azt nem, hogy belém helyezze a farkát. Néztem, ahogy a sok növénynyesedék eldugítja a lefolyót, hirtelen odanyúltam, és leszorítottam a szűrőt, még véletlenül se menjen le a csőbe, kidobom inkább a kukába. Megszédültem kicsit, el kellett fordítani a fejem is, ne érezzem annyira. Volt benne egy kevés a lassan száradó ruhák dohosságából, a párás nyári melegből, a füledt és levegőtlen présből, amit maga Lisszabon jelentett. Elzártam a csapot, kidobtam a nyálkás leveleket. A földből kevesebbet raktam, mélyen ültek az aloe póklábra emlékeztető csápjai.

A szája, ahogy azon keresztül lélegzik, mert az orrán nem kap levegőt, vagy csak gyermekien elfeledkezik magáról. A keze, ahogy tenyérrel dörgöli meg az orrát, a nyelve, ahogy kiölti rám, miközben valami vicceset mond, legalábbis azt hiszi, de fáradt vagyok tiltakozni bármi ellen. Az iszapba egyre mélyebben süllyedek, húzik a Hold a filmben, amit nézünk, a fiatal feleség hófehér ruhában szalad a sötét éjszakába, nem emlékszem, pontosan mi történt vele, de tudom, hogy velem belül ugyanaz.

pedig attól líraibb lenne a pillanat, de csak a félelem van, a levegőtlenység, hogy most mi fog történni. Ablakot nyitok, nagyokat lélegzek, hangos a tus, hallom, ahogy koppan a szappan. Azulejo szeret hosszan mosakodni, szeret összepocskolni mindent, utána én szoktam feltörülni a padlót, mert ki nem állhatom a tócsákat, de szólni persze nem merek. Csak törölök.

Visszafekszem, várom, ahogy illik, hallom, elzárja a csapot, összeszorul a torokom, szúr a szemem a kibuggyanni készülő könnytől, úristen, mit lehetne csinálni, hova lehetne elmenekülni innen, hogy kerültem ide, egyáltalán, miféle életet élek én most, ki fekszik a testemben, ki az, akire rámászik egy férfi, ki mondja, hogy nincs kedvem, ki nem hallja a választ, hogy de én, hol van az az én, akihez ez a másik én beszél, kiben mozog egy másik test, mi mozog benne, mi liheg, mi izzad, mi bűdösödik bele, mi feszül meg, mi pattan el, miféle zene ez, amibe bele-süketülök, olyan nehéz.

Csönd van. Nézem a szomszéd arcát, kérdőn néz rám, várja, hogy mozduljak, türelmes hozzám, vajon csinált-e már ilyet, fáradtan elmosolyodom, és megérintem a karját, mintha őt kellene vigasztalni.

Szia, mama, lépek be az ajtón, hallom a hangom, rekedt, krákogok, kezdem erősebben, szia, anya, én vagyok, megjöttem. És várok. Nem válaszol. A szobában ül, a fotel távol, úgy emlékszem pedig, közelebb volt, de mindegy, elindulok felé, most már nincs hova vissza. Az arca merev. Nincs rajta semmi érzélem, én érzem, hogy belém költözik át belőle minden emberi, a gyávaság és az esendőség, érzem, hogy nem fogok bírni megszólalni, ha ez igaz, de elszáll a leheletnyi remény is, ahogy a szemébe nézek.

Méreteget. Anyám a fotelben ül és bizalmatlanul méreteget, odaérek, fentről ráhajolok, megölelem, közben arcon csókolom, anyám egy darab fa, kemény és göcsörtös, én erősen tartom, mint a szél, és egyszer csak érzem, hogy húzódozik, akkor szorítom le először a szemem, mert sírni kezdek, utolsó erőmmel a fülébe sutogok, hogy szia, mama, szeretlek, erre megvadul, és kiabálni kezd, hogy ki az isten maga, és mit ölelget, én majd hanyatt esek, honnan van benne ekkora erő, a szőnyegen a gyerekkori minta, amin keringőzni tanultam, ez is egy dallam, a Kék Duna, mosolyt erőltetek az arcomra, bassza meg, ő még nálam is jobban fél.

Csak én vagyok, mama, Titili, ő még hangosabban folytatja, miközben a karfára támaszkodva elemelkedik, hogy takarodjon a házamból, mégis mit képzelsz, akkor lép be a szomszéd, és szól közbe, hogy semmi baj, Chilia. Anyám visszahuppan a fotelbe, nagyokat nyögnek mindketten.

Látogatóba jött, ismerős.